

**Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Anny Pohl
z Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.**

Recenzja napisana w związku z Uchwałą nr LXXIV/2023 Rady Dyscypliny Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach z dnia 11 grudnia 2023 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w sprawie nadania Pani dr Annie Pohl stopnia doktora habilitowanego sztuki w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Dokumentacja złożona przez Habilitantkę.

1. Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
2. Kopia dyplomu potwierdzającego nadanie stopnia doktora
3. Autoreferat
4. Wykaz dorobku naukowego i projektowego
5. Oświadczenia współautorów trzech wskazanych projektów
6. Cyfrowe kopie dokumentów

Sylwetka Habilitantki

Anna Pohl uzyskała tytuł magistra sztuki w 2004 roku w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, na kierunku Wzornictwo Przemysłowe w specjalności Komunikacja Wizualna. Jej praca dyplomowa pt. *Koncepcja i realizacja wystawy zbiorowej w halach pofabrycznych Muzeum Techniki i Włókiennictwa w Bielsku-Białej*, której promotorem był prof. Michał Kliś została wyjątkowo pozytywnie oceniona przez komisję dyplomową, poprzez przyznanie wyróżnienia.

W latach 2005–2006 odbyła Podyplomowe Studia Kuratorskie w Zakresie Wystawiania Sztuki Współczesnej na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

W roku 2014 uzyskała tytuł doktora sztuki w dziedzinie sztuki plastyczne w dyscyplinie artystycznej sztuki projektowe, nadany przez Akademię Sztuk Pięknych w Warszawie na Wydziale Wzornictwa.

Promotorem pracy doktorskiej pt. *Rola dizajnu w kształtowaniu wizerunku miast. Scenariusz dla miasta Katowice* był prof. Michał Stefanowski.

W latach 2003–2004 pełniła funkcję asystentki-stażystki w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach w Pracowni Projektowania Komunikacji Wizualnej prowadzonej przez prof. Michała Klisia. Następnie rozwijała swoje kwalifikacje m.in. jako: menedżerka Galerii Architektury SARP; projektantka w SARP w Katowicach oraz w Galerii Architektury SARP; specjalistka w projekcie *Innowacyjny Dizajn Lokomotywę. Śląskiej Gospodarki. Sieć współpracy środowisk akademickich z biznesem*, a także w latach 2010–2011 jako wykładowczyni w WST w Katowicach.

W roku 2006 ponownie podjęła pracę w Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, z którą związana jest do dziś. Początkowo była zatrudniona jako instruktorka w kilku pracowniach projektowych, a następnie do roku 2018, kolejno jako wykładowczyni, asystentka i adiunktka na studiach licencjackich w Pracowni Projektowania Tożsamości Wizualnej oraz na studiach magisterskich w Pracowni Projektowania Komunikacji Wizualnej (obie pracownie prowadzone przez dr hab. Ewę Stopę-Pielesz). Od roku 2018 na studiach licencjackich pełni jako adiunkta funkcję kierownika Pracowni Projektowania dla Tożsamości, współprowadzi również przedmiot Podstawy Komunikacji Wizualnej, a także kurs na studiach magisterskich w Pracowni Międzynarodowej.

Anna Pohl była również stypendystką i uczestniczką zagranicznych programów dydaktycznych, m.in. w Accademia di Belle Arti di Urbino oraz w Aalto University, School of Art, Design and Architecture w Helsinkach. Była także stypendystką programu *Doktoranci dla Innowacji* w ramach Design Silesia oraz odbyła trzymiesięczny staż dydaktyczny, jako nauczycielka wizytująca, współprowadząca zajęcia dydaktyczne na kursie *Interactions and Electronics* (studia licencjackie) w Industrial Design Engineering, TU Delft (University of Technology Delft) w Holandii.

Dr Anna Pohl przedstawia siebie jako osobę działającą w czterech obszarach: jako projektantkę, dydaktyka, osobę zaangażowaną w prace badawcze oraz w działalność edukacyjno-kuratorską w obszarze szeroko rozumianego projektowania. Z treści *Autoreferatu* wynika, że Anna Pohl jest osobą twórczo zaangażowaną we wdrażanie projektów mających na celu kreatywną ingerencję w przestrzeń użyteczności publicznej. Dzięki przedstawionej dokumentacji ukazuje nam się profil osoby potrafiącej w efektywny sposób łączyć w sobie kompetencje zarówno projektantki jak i koordynatorki i organizatorki złożonych zadań projektowych, często realizowanych w zespołach, wymagających efektywnego zarządzania. Podstawowym przedmiotem aktywności zawodowej Habilitantki jest realizacja projektów z obszaru komunikacji wizualnej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z budowaniem tożsamości marki, identyfikacji wizualnej, informacji wizualnej tzw. *wayfindingu* oraz projektowania wystaw. Z przedstawionej dokumentacji wyłania się również osoba kładąca znaczny nacisk na wdrażanie podejścia interdyscyplinarnego oraz partycypacyjnego, jako koniecznego czynnika przy podejmowaniu decyzji projektowych, w aspekcie koniecznych ingerencji w zastane środowisko w wymiarze historycznym i społecznym. Ujawnia nam się również świadoma projektantka, proponująca kształtowanie nowych rozwiązań w odniesieniu do tychże uwarunkowań.

Dr Anna Pohl jest projektantką, dla której ważne w realizacji twórczego zadania jest zastosowanie odpowiednich narzędzi, formatujących wszelkie decyzje projektowe, wybiegające daleko poza czysto estetyczne kwestie. Jednym z czynników, stanowiących w istocie podstawę wszelkich działań kreujących projekt są rzetelnie przeprowadzane prace badawcze. To racjonalne, posiadające opracowaną metodykę pracy podejście do każdego z zadań projektowych wraz z odpowiednio przeprowadzoną analizą zagadnień związanych z zadaniem stanowią zasadniczą oś, wokół której powinny być podejmowane kluczowe decyzje projektowe. Habilitantka wymieniła kilka najbardziej istotnych prac, jakie miała okazję przeprowadzić w zespołach badawczych lub eksperckich.

Zarówno ilość jak i jakość tych realizacji świadczą w sposób jasny, że w przypadku pani dr Anny Pohl mamy do czynienia nie tylko z ambitną projektantką, ale również z osobą podejmującą odpowiedzialne działania, budujące merytoryczne podstawy dla zadań projektowych, które realizuje zarówno jako samodzielna projektantka jak i członkini zespołów projektowych.

Ocena Autoreferatu

Przedstawiony do recenzji *Autoreferat* został opracowany w formie 92 stronicowej książki o wymiarach 196 x 260 mm, w miękkiej oprawie. Publikacja składa się z trzech części, poprzedzonych informacjami osobowymi, dotyczącymi wykształcenia, dotychczasowego zatrudnienia, odbytych stypendiach oraz wyjazdach i stażach zagranicznych.

W pierwszej części Autoreferatu Habilitantka pisze o swoich zainteresowaniach artystycznych i zawodowych, przedstawia najistotniejsze informacje dotyczące własnej praktyki projektowej, zaangażowaniu w działalność dydaktyczną, oraz wymienia dotychczas zrealizowane prace. Pisze również o swoim szczególnym zaangażowaniu w pracę organizacyjną i popularyzatorską, która znakomicie rezonuje z jej charakterem i kompetencjami. Wymienia w tym miejscu kilka najbardziej istotnych według niej osiągnięć w tym zakresie, zaczynając od aktywności menedżerskiej w Galerii Architektury SARP, poprzez uczestnictwo w różnych ciałach i komisjach uczelnianych, takich jak: Rada Wydziału, Senacka Komisja ds. Badań Naukowych, Senacka Komisja ds. struktury i jakości kształcenia; współorganizowanie i współkuratorstwo (w latach 2015-2019) międzynarodowej konferencji projektowej AGRAFA do pełnego kuratorstwa tejże imprezy w roku 2022.

Przedstawia siebie również jako osobę zaangażowaną w prace na rzecz opracowania programów nauczania w uczelni. Wspomina o pełnionej przez siebie od roku 2020 funkcji kierowniczkii Katedry Projektowania Komunikacji Wizualnej na Wydziale Projektowym, a także o postrzeganiu swojej roli jako osoby stwarzającej atmosferę współpracy i zaangażowanej w budowanie odpowiednich warunków dla rozwoju kadry.

Część pierwszą Autoreferatu kończy zaprezentowana dokumentacja fotograficzna z najważniejszych wydarzeń w jakich uczestniczyła, które koordynowała lub/i organizowała Habilitantka.

Część druga Autoreferatu zawiera opis projektów aspirujących do spełnienia warunków osiągnięcia habilitacyjnego. Habilitantka przedstawia trzy projekty, w powstawaniu których była zaangażowana jako projektantka lub/i jako: koordynatorka, badaczka oraz edukatorka:

- **projekt pierwszy** – *System informacji wizualnej dla budynków ASP w Katowicach*;
- **projekt drugi** – *Designing for identity* – projekt badawczo-wdrożeniowy z obszaru projektowania przestrzeni publicznej z elementami placów zabaw;
- **projekt trzeci** – *Koncepcja programu kształcenia Pracowni Projektowania dla Tożsamości*.

Wszystkie powyższe realizacje zostały opatrzone na wstępie odpowiednimi informacjami, dotyczącymi roli, jaką pełniła Habilitantka przy ich powstawaniu; zakresu jej współudziału ujętego procentowo; wymienieniu osób współtworzących poszczególne projekty, dat realizacji, charakteru dzieła, itp...

Pierwszy z projektów pt. *System informacji wizualnej dla budynków ASP w Katowicach* został przedstawiony w formie opisowej na pięciu stronach oraz, na kilku kolejnych, opatrzony odpowiednią dokumentacją fotograficzną, prezentującą wybrane przykłady realizacji projektu po wdrożeniu. W części opisowej został przedstawiony zakres projektu oraz podstawowe założenia, uwzględniające specyficzne uwarunkowania architektoniczne trzech różniących się między sobą budynków, dla których projekt jest przeznaczony.

Habilitantka określa również swoją rolę w zrealizowanym projekcie, jako osoby organizującej i koordynującej proces jego powstawania. Pisze również o swoim współuczestnictwie w opracowywaniu koncepcji graficznej oraz wypracowaniu metod umożliwiających przekształcenie

koncepcji projektowych w formę konkretnych przestrzennych nośników informacji. Opis pierwszego projektu kończy wykaz nagród, które zostały przyznane za jego wdrożenie oraz ważniejszych prezentacji, m.in. na wystawie „Śląska Rzecz 2017” oraz „Śląska Rzecz 2020” w Zamku Cieszyn, Dobrotece w Dobrodzieniu oraz Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach, 2017, a także publikacji projektu w IIDD award-Book, International Institute for Information Design, 2023.

Drugi projekt o nazwie *Designing for identity – projekt badawczo-wdrożeniowy z obszaru projektowania przestrzeni publicznej z elementami placów zabaw* został przedstawiony na kolejnych siedemnastu stronach *Autoreferatu*. Zawiera opis przedsięwzięcia, polegającego na opracowaniu przyjaznego miejsca zlokalizowanego w przestrzeni miejskiej, łączącego różne oczekiwania mieszkańców oraz szeroko rozumianych interesariuszy. W opisie projektu uwzględnione zostały jego podstawowe założenia, przebieg procesu badawczego, zastosowane metody realizacji, wnioski z badań, a także formy upublicznienia zrealizowanego projektu. Prezentacja została zilustrowana dokumentacją procesu projektowego i wdrożeniowego.

Trzecim przedstawionym przez dr Annę Pohl projektem aspirującym do spełnienia warunku osiągnięcia habilitacyjnego jest *Koncepcja programu kształcenia Pracowni Projektowania dla Tożsamości*. Zaproponowana koncepcja zawiera zasadnicze kryteria tworzonego programu nauczania, którego celem jest osiągnięcie oczekiwanych efektów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji. Habilitantka definiuje podstawowe założenia tworzonej koncepcji programowej oraz określa zakładane rezultaty w zakresie stosowanych metod dydaktycznych, przedstawiając przykładowy program uwzględniający przynależne mu narzędzia badawcze i projektowe. Autorka programu wymienia realizowane w oparciu o opracowaną koncepcję programową tematy zadań semestralnych realizowanych w latach 2018–2023 oraz prezentuje dokumentację fotograficzną najciekawszych przykładów ich realizacji.

Część trzecia *Autoreferatu*, zatytułowana *Rola projektanta w organizacji procesów i edukacji wspierającej kształtowanie tożsamości miejsca w sposób zrównoważony* jest rodzajem podsumowania i kreda wyrażającym poglądy i przekonania kształtujące i umacniające ogólną postawę intelektualną i twórczą Habilitantki.

Sporządzony przez Habilitantkę *Autoreferat* przedstawia w sposób dość czytelny ogólną sylwetkę dr Anny Pohl jako projektantki, organizatorki i koordynatorki zespołowych zadań; projektantki zaangażowanej w opracowywanie systemów identyfikacyjnych i informacyjnych, uwzględniających uwarunkowania historyczne oraz społeczne miejsc, których projekty dotyczą; osoby, która swoje doświadczenie w zakresie komunikacji, koordynacji działań i szczególnej dbałości o partycypacyjny wymiar tworzenia nowej przestrzeni informacyjnej dla miejsc stara się przekształcić w skuteczne narzędzie dydaktyczne w prowadzonej przez siebie pracowni.

Pewien niedosyt pozostawia brak wskazania w sposób bardziej precyzyjny konkretnych przykładów ilustrujących materialny, a nie wyłącznie ideowy, organizacyjny, czy doradczy wkład Habilitantki w zrealizowane projekty.

Warto zwrócić uwagę na estetyczny wymiar dwutomowej publikacji, prezentującej zarówno dorobek Habilitantki jak i sporządzony przez nią *Autoreferat*. Szkoda jednak, że autorką projektu graficznego nie jest pani dr Anna Pohl. Dobrze zaprojektowana i opracowana publikacja dokumentacji, pomimo iż

nie byłaby w niniejszej recenzji przedmiotem oceny, mogłaby stanowić wartość dodaną na rzecz jej autorki, zwłaszcza gdy jest ona zaangażowana w swoje postępowanie habilitacyjne jako projektantka.

Analiza wskazanych osiągnięć habilitacyjnych.

Habilitantka przedstawia trzy wcześniej wymienione projekty, aspirujące do spełnienia warunków osiągnięcia habilitacyjnego. Rezultaty realizacji każdego z tych projektów nie były wyłącznym osiągnięciem Habilitantki, były one realizowane w co najmniej trójosobowych zespołach, dla których został odpowiednio przedstawiony zakres procentowy współautorstwa.

Projekt pierwszy o nazwie *System informacji wizualnej dla budynków ASP w Katowicach* został zrealizowany na zamówienie Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

Projekt współtworzyli: dr hab. Justyna Kucharczyk, dr hab. Agnieszka Nawrocka i dr Anna Pohl. Habilitantka ocenia swój wkład w jego powstanie na **33,3%**.

Realizacja zadania przebiegała dwuetapowo, pierwszy etap został wdrożony w roku 2015 a drugi w 2020. W pierwszym został opracowany system komunikacji wizualnej dla nowo powstałego budynku ASP zlokalizowanego przy ul. Raciborskiej 50. W zakres projektu wchodziło zrealizowanie systemu informacyjnego, obejmującego m.in. oznakowania sal wykładowych i pracowni kierunku Malarstwo oraz sal warsztatowych kierunku Wzornictwo, a także informację w przestrzeniach ogólnodostępnych takich jak sala kinowa, biblioteka, czy restauracja. W drugim etapie zrealizowano projekt dla budynków zlokalizowanych przy ul. Raciborskiej 37 oraz przy ul. Koszarowej 19.

Jednym z głównych założeń realizowanego projektu było uwzględnienie specyfiki przestrzeni każdego z budynków. Z uwagi na ich zróżnicowany w wymiarze architektonicznym charakter, projekt miał w sposób elastyczny dostosowywać się do konkretnych uwarunkowań miejsca. Równie ważnym założeniem było uzyskanie wyjątkowego, indywidualnego charakteru projektu, ściśle powiązanego z miejscem i społecznością akademicką artystycznej uczelni. Udało się to osiągnąć poprzez zaproszenie pracowników ASP do udziału w procesie projektowym. Rezultatem tej kooperatywy jest opracowanie zestawu znaków, głównie cyfr, 35 autorów, które w systemie informacji wizualnej zostały zastosowane do oznaczenia pomieszczeń i poszczególnych kondygnacji. Ta śmiała decyzja wyjścia z projektem w przestrzeń społeczną Akademii oraz zaangażowanie osób związanych także w sposób emocjonalny z uczelnią przyniosła niezwykle rezultaty. Powstały projekt jest bowiem osiągnięciem wyjątkowym. Nowoczesnym w formie, ale przede wszystkim rezonującym z osobowością uczelni i jej społecznością. Trudno sobie wyobrazić lepszą przestrzeń do realizacji podobnego projektu jak uczelnia artystyczna, gdzie różnorodność twórczych postaw i wielobarwność ich wyrażania stanowi o jej istocie.

I tu pojawia się twórcza rola projektanta-reżysera, projektanta-koordynatora i projektanta-organizatora w jednym. Dzieje się tak w przypadku dr Anny Pohl i zespołu realizującego projekt, gdyż podczas tej realizacji wychodzą oni ponad typowo rozumianą rolę projektanta, skupionego wyłącznie na swoich twórczych intuicjach i swoim rozumieniu tematu dzieła. Autorzy projektu, wśród nich dr Anna Pohl, otwierają się na różnorodne osobowości twórcze, nie znając końcowego rezultatu tego „eksperymentu”. W pełnym zaufaniu dla twórczej roli przypadkowo powierzają część swojego projektu *niewiadomemu*. Jednak proces projektowy, który miałby zostać skazany wyłącznie na ślepy zew żywiołu nie byłby projektem. Oddanie części realizacji w ręce pracowników uczelni w początkowym etapie umożliwiło jedynie stworzenie zestawu bazowych elementów wizualnych projektu, które niczym charakter pisma, indywidualny ślad artystów katowickiej uczelni świadczą o unikalnym charakterze tego miejsca. Dalszy etap pracy polega na porządkowaniu, systematyzowaniu

i opracowywaniu otrzymanych efektów pracy od zaproszonych do współpracy pedagogów, a następnie aranżowaniu całości projektu zgodnie wyznaczonymi celami i ustalonymi wspólnie zasadami jego realizacji. Zespół projektowy odgrywa w tym przypadku rolę super-koordynatora, który niczym reżyser filmowy ustala i aranżuje szereg elementów koniecznych do ostatecznego zrealizowania nakreślonego wcześniej scenariusza. Taką rolę pełniła w realizacji tego projektu Pani dr Anna Pohl. W dużym uproszczeniu, nawiązując do analogii ze światem filmu można ją określić jako reżyserkę, kierownika produkcji, kierownika planu i Panią Scenograf w jednym. Habilitantka nakreśla bowiem swoją rolę m.in. jako osobę zaangażowaną w partycypacyjny wymiar projektu, poprzez zaangażowanie członków akademickiej społeczności do jego współtworzenia, jako współkoordynatorkę realizacji projektu od strony prawno-formalnej, współautorkę powstałej koncepcji graficznej, a także osobę odpowiedzialną za zaprojektowanie nośników informacji, takich jak: podpisy pięter, numeracja pomieszczeń, informacja kierunkowa. Opracowała również szczegółową dokumentację techniczną dla wykonawcy.

Do dziś dr Anna Pohl koordynuje prace wdrożeniowe związane z aktualizacją i uzupełnianiem systemu. Trudno nie docenić innowacyjnej wartości tego projektu. O tym projekcie się mówi, ten projekt wzbudza pozytywne emocje i z pewnością będzie stanowił ważny punkt odniesienia w projektowaniu analogicznych systemów informacyjnych w przyszłości. Pani dr Anna Pohl ma prawo być w pełni usatysfakcjonowana, że odegrała znaczącą rolę w jego powstaniu.

Projekt drugi zatytułowany *Designing for identity – projekt badawczo-wdrożeniowy z obszaru projektowania przestrzeni publicznej z elementami placów zabaw* został zrealizowany we współpracy z mgr Łukaszem Haratem i mgr inż. arch. Bartłomiejem Nawrockim oraz doc. dr Matejem Nikšičem. Swój wkład w powstanie projektu Habilitantka ocenia na **50%**.

Projekt został zrealizowany w dwóch etapach:

1. *Koordinacja konsultacji społecznych i rewitalizacji w oparciu o projektowanie partycypacyjne (2014–2016)*, koordynatorka projektu: dr Anna Pohl, współpracownik: mgr Łukasz Harat
2. *Koordinacja międzynarodowego projektu badawczego: Projektowanie dla tożsamości. Badanie porównawcze wybranych otwartych przestrzeni publicznych z elementami placu zabaw w Katowicach i Lublanie (2019–2022)*, kierowniczką projektu: dr Anna Pohl, współpracownik: mgr inż. arch. Bartłomiej Nawrocki, doc. dr Matej Nikšič

Został on określony przez Habilitantkę jako projekt partycypacyjny, badawczy, edukacyjny, popularyzatorski oraz wdrożeniowy. Głównym celem realizowanego projektu było przeprowadzenie badań dotyczących projektowania przestrzeni publicznych przeznaczonych do zabawy i rekreacji, wspierających zdrowy tryb życia.

Na potrzeby projektu zostały podjęte szereg działań mających na celu zapewnienie jego efektywnej i sprawnej realizacji. W związku z tym jak to przedstawia Habilitantka zostały utworzone odpowiednie grupy aktywnych mieszkańców, nawiązano współpracę z ASP w Katowicach w celu koordynacji procesu konsultacji i rewitalizacji, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne w formie spotkań warsztatowych, opracowano społeczną koncepcję zagospodarowania terenu, wyłoniono projektanta, podjęto działania dotyczące finansowania inwestycji oraz finalnie ją zrealizowano.

Kluczowym czynnikiem w realizacji projektu był jego partycypacyjny wymiar, polegający na utworzeniu interdyscyplinarnego zespołu złożonego z projektantów, architektów, urbanistów,

socjologów, przedstawicieli władz miejskich, przeprowadzeniu szeregu konsultacji społecznych z lokalnymi mieszkańcami i przyszłymi użytkownikami zagospodarowywanego terenu, a także włączeniu wykładowców i studentów ASP i wolontariuszy w proces konsultacji oraz rewitalizacji miejsca. Wymiar edukacyjny w realizowanym projekcie miał dla Habilitantki szczególną wartość, ponieważ kwestia odpowiedzialnego projektowania, uwzględniającego zarówno kontekst historyczny miejsca jak i różnorodne oczekiwania społeczne są szczególnie dla niej istotne, co w sposób widoczny akcentuje także w swojej działalności dydaktycznej.

Opisywany projekt unaocznia szczególną troskę dr Anny Pohl, projektantki i wykładowczyni o, jak sama pisze, *poszanowanie wartości wspólnotowych oraz zachowanie materialnych i niematerialnych dóbr kultury oraz szacunek dla środowiska naturalnego...*

Analizując opisany przez Habilitantkę projekt szczerze doceniam jej zaangażowanie w tworzenie efektywnych modeli postępowania dla realizowania wartościowych, uwzględniających uwarunkowania historyczne i społeczne przedsięwzięć. Ideowa postawa autorki tego projektu, a także wielu innych, w które była zaangażowana zarysowuje postać odpowiedzialnej projektantki, podchodzącej z wyjątkową troską zarówno o substancję społeczną jak i materialną, w którą decyduje się ingerować. Wzbudza to u mnie szczególny szacunek i uznanie.

Trudno jest mi jednak poradzić sobie z pewnymi wątpliwościami, dotyczącymi czysto plastycznego wymiaru projektu. Realizacja *Designing for identity [...]* bardziej dotyczy tworzenia narzędzi dla kreowania projektów urbanistycznych, związanych z architekturą krajobrazu, niż twórczością projektową realizowaną w zakresie np. wzornictwa czy projektowania graficznego... A przecież w tym przypadku osiągnięcie habilitacyjne powinno dotyczyć dziedziny sztuki, tutaj — projektowania...

O ile we wcześniej opisanym osiągnięciu, jakim jest system informacji wizualnej ASP w Katowicach możemy mówić także o kompleksowym projekcie graficznym, to tu dosięgają mnie pewne wątpliwości, których nie ukrywam, wolałbym nie mieć. A pojawiają się one, ponieważ pani dr Anna Pohl nie wskazała w sposób czytelny, które z elementów projektu w sensie jego walorów wizualnych pragnie wskazać jako swoje szczególne osiągnięcie, będąc przecież czynną zawodowo projektantką.

Być może zaprzeczam w tym momencie sam sobie, oczekując takiej deklaracji, gdyż jak wykazałem wcześniej doskonale rozumiem, że projektowanie, interpretowane jako realizacja wizualnych artefaktów nie stanowi jedynego wymiaru pracy projektanta. Projektowanie w sensie wykonywania indywidualnej pracy twórczej, jest bowiem tylko jednym z elementów całego procesu projektowego. Zwłaszcza w przypadku tak złożonych realizacji jak projektowanie systemów komunikacyjnych, czy aranżacje przestrzeni lub architektura krajobrazu, prace projektowe wymagają często aktywności zespołowej, uwzględnienia wielu czynników, natury organizacyjnej, badawczej, technologicznej, czy prawnej. W pełni to rozumiem, jednak odczuwam zakłopotanie nie znajdując w opisie pracy, ani w dołączonej dokumentacji fotograficznej konkretnego przykładu pracy Habilitantki w aspekcie skończonego dzieła projektowego o walorach wizualnych. Jak pani dr Anna Pohl sama opisuje, wstępne koncepcje opracowywane były przez studentów (pod opieką dr Anny Pohl), projekt realizowało studio architektoniczne, a wdrożeniem zajęło się jak przypuszczam miasto Katowice... W opisie zaprezentowana została jedna, niestety tylko jedna, plansza prezentacyjna, opracowana na potrzeby wystawy oraz dwa przykłady grafiki na urządzenia mobilne autorstwa zespołu projektowego, w tym dr Anny Pohl. Nie stanowią one istoty samego projektu w rozumieniu jego walorów związanych z wzornictwem, lecz są wyłącznie schematycznym zilustrowaniem idei oraz metodyki postępowania, dzięki którym projekt powstał i został wdrożony.

Merytoryczny wkład Habilitantki w powstanie tej realizacji jest z pewnością znaczący, a zaangażowanie w organizację i koordynowanie działań w wymiarze badawczym, logistycznym, społecznym, dydaktycznym oraz prawnym przyczyniły się do urzeczywistnienia ważnej i niezwykle pożytecznej inwestycji, jaką jest zagospodarowanie w sposób wzorcowy, zaniedbanej dotychczas części przestrzeni miejskiej w Katowicach. Opracowany w związku z tą realizacją raport oraz przygotowana wystawa stanowią – jak to określa sama Autorka – *prototyp narzędzia edukacyjnego w formie wystawy „Zaprojektuj dobry plac zabaw”*, umożliwiającą przeprowadzanie w sposób efektywny kolejnych tego typu zadań w przyszłości. Pomimo wcześniej wyrażonych przeze mnie wątpliwości, fakt ten bez wątpienia zasługuje na uznanie tego osiągnięcia jako istotne, choć nie do końca jestem przekonany, czy jego wartość można rozpatrywać pod kątem kryteriów przynależnych sztuce plastycznej.

Trzeci projekt *Koncepcja programu kształcenia Pracowni Projektowania dla Tożsamości* jest niemal wyłącznie autorskim projektem Habilitantki, choć powstał on we współpracy z mgr inż. arch. Bartłomiejem Nawrockim, mgr Katarzyną Pełką-Burą, mgr Martyną Piątek. Swoją wkład w jego realizację Habilitantka ocenia bowiem aż na **80%**.

Dwa poprzednio wskazane osiągnięcia świadczą o szczególnym zaangażowaniu Habilitantki w stosowanie i promowanie wypracowanej przez siebie metody działań w zakresie organizowania, koordynowania i realizowania złożonych zadań projektowych. Dotyczy to zwłaszcza tych aktywności, których istotą jest ingerencja w przestrzeń miejską, naznaczoną uwarunkowaniami historycznymi i społecznymi. W podejmowanych przez siebie zadaniach projektowych Habilitantka wyraźnie akcentuje potrzebę partycypacji społecznej oraz zwrócenia uwagi na uszanowanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego.

Tak silnie ugruntowane poglądy i ukształtowana dzięki nim wyrazista postawa twórcza stanowią podstawę opracowania programu prowadzonej przez dr Annę Pohl *Pracowni Projektowania dla Tożsamości*. Szczególny nacisk w procesie dydaktycznym został położony na ukształtowanie u studentów, mających stać się w przyszłości projektantami komunikacji wizualnej, odpowiedzialnego uczestnictwa w kreowaniu tożsamości miejsca. Realizowane w Pracowni ćwiczenia semestralne mają na celu uwrażliwienie projektanta na okoliczności historyczne i społeczne miejsc, których projekt dotyczy. Celem dydaktycznym jest ugruntowanie w studentach postawy, ukierunkowanej na twórczą ingerencję w zastaną przestrzeń, podejmowaną z szacunkiem dla mieszkańców, dziedzictwa kulturowego oraz naturalnego środowiska.

Stworzenie metodyki opracowywania odpowiednich narzędzi edukacyjnych w zakresie kształtowania tożsamości miejsca zostało wsparte uczestnictwem Habilitantki w wielu warsztatach i kursach z obszaru projektowania partycypacyjnego oraz dotyczących opracowywania i stosowania nowych metod nauczania. Niewątpliwie ważnym czynnikiem ugruntowującym potrzebę nowatorskiego podejścia do tworzonego przez siebie programu dydaktycznego były m.in.: trzymiesięczny pobyt stypendialny na Wydziale Wzornictwa (Industrial Design Engineering) na Uniwersytecie Technicznym w Delft, oraz poznanie modelu edukacji duńskiej szkoły KAOS Pilot, a także współpraca z Simeonem Featherstone w ramach zajęć w Pracowni Międzynarodowej, działającej w katowickiej ASP.

Opracowane przez dr Annę Pohl metody dydaktyczne umożliwiły zdefiniowanie podstawowych wartości, które powinny stanowić wzorcowy model postępowania przyszłych projektantów. Należy do nich m.in. świadomość zasadności kształtowania otoczenia w sposób zrównoważony, co

urzeczywistnia się poprzez przeprowadzanie badań terenowych oraz wizji lokalnych w formie wywiadów i obserwacji, obejmujących analizy przestrzenne, kulturowe i społeczne; współpracę z podmiotami zewnętrznymi.

O skuteczności opracowanego przez dr Annę Pohl programu dydaktycznego świadczą uzyskane efekty w postaci zrealizowanych przez studentów ćwiczeń semestralnych, wymagających przeprowadzenia, szeregu działań przygotowawczych (głównie o charakterze audytorskim), z których zdecydowana większość polegała na wykonywaniu zadań projektowych, zazwyczaj zespołowych, realizowanych w konkretnych miejscach.

Działalność naukowa i projektowa po uzyskaniu stopnia doktora.

Po uzyskaniu stopnia doktora w roku 2014 dr Anna Pohl wykazała się znaczną aktywnością badawczą, ekspercką i projektową. Może pochwalić się także kilkoma znaczącymi publikacjami, dotyczącymi realizacji projektowych, w których uczestniczyła, a także szeregiem wystąpień publicznych na konferencjach naukowych oraz prowadzeniem warsztatów i paneli dyskusyjnych.

Po roku 2014 Habilitantka brała czynny udział w szeregu projektów badawczych. Były to:

- 2018 – Usługa badawcza mająca na celu opracowanie nowej gamy innowacyjnych produktów wytwarzanych jednostkowo i w małych seriach oraz zaprojektowanie linii produkcyjnej zgodnej z wymaganiami Przemysłu 4.0. na zlecenie Cieszyńskich Zakładów Kartoniarskich S.A., realizowana przez Wydział Inżynierii Produkcji, Instytut Technik Wytwarzania Politechniki Warszawskiej – interdyscyplinarny projekt badawczy
- 2018/2019 – *Projektowanie dla Tożsamości z podejściem partycypacyjnym/Designing for Identity with Participatory Approach* – interdyscyplinarny projekt badawczy
- 2019–2020 – Wełna jako czynnik więziotwórczy i kulturotwórczy w kontekście pasterstwa – Interdyscyplinarny projekt badawczo-dydaktyczny studentów wzornictwa ASP w Katowicach oraz etnologii i antropologii kulturowej Uniwersytetu Śląskiego.
- 2019–2021 – *Wybrane zagadnienia komunikacji wizualnej w kontekście pracy dydaktycznej prof. Michała Klisia* – badania statutowe, kierowniczka projektu: dr hab. Ewa Stopa-Pielesz
- 2019-2022 – *Skuteczne sposoby komunikowania i dzielenia się wiedzą dotyczącą projektowania w Internecie. Testowanie rozwiązań na przykładzie platformy informacyjnej dla konferencji i konkursu AGRAFA* – badania statutowe, kierowniczka projektu: mgr Anna Kamieniak
- 2021 – Współpraca z zespołem ekspertów z Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach do spraw Systemu Informacji Miejskiej dla Katowic
- Od 2019 – *Projektowanie dla tożsamości. Badanie porównawcze wybranych otwartych przestrzeni publicznych z elementami placu zabaw w Katowicach i Lublanie. / Designing for identity. A comparative study of selected public open spaces with playing function in Katowice & Ljubljana* – międzynarodowy interdyscyplinarny projekt badawczy, kierowniczka projektu: dr Anna Pohl
- 2022–2023 – *Oznakowanie terenów zielonych w Katowicach* – badania statutowe, kierowniczka projektu: dr hab. Agnieszka Nawrocka

W 2021 r. na skutek protestów środowiska projektantów, jakie się pojawiły przed próbą wdrożenia wadliwie opracowanego systemu informacji wizualnej dla Katowic powołany został ekspercki Zespół Akademii Sztuk Pięknych d/s modyfikacji koncepcji Systemu Informacji Miejskiej dla miasta Katowice,

powołany przez Prezydenta Miasta Katowice. W zespole tym dr Anna Pohl wraz z dr Patrycją Rudnicką odpowiadała za segment: *Analiza pod kątem wizerunku*.

Działalność naukowo-badawczą Habilitantki dokumentują publikacje, zawierające wnioski z badań, w których uczestniczyła. Habilitantka przedstawia wykaz dziesięciu publikacji, w tym siedmiu po uzyskaniu stopnia doktora, których była autorką lub współautorką. Co najmniej pięć z nich zostało wydane drukiem.

Dr Anna Pohl była również aktywna jako prelegentka prezentująca wyniki swoich badań w formie wykładów czy prezentacji na krajowych oraz międzynarodowych konferencjach, warsztatach lub panelach dyskusyjnych. Co najmniej dwadzieścia z nich zostało wymienionych w dołączonej dokumentacji jako wydarzenia, które odbyły się po uzyskaniu przez Habilitantkę stopnia doktora.

O znacznym zaangażowaniu Habilitantki w poszerzanie swoich kompetencji zawodowych jako projektantki i jako wykładowczyni jest udział w licznych szkoleniach, konferencjach oraz warsztatach. W dokumentacji wymienionych zostało ich ponad trzydzieści.

Realizowane przez dr Annę Pohl lub zespoły, w których uczestniczyła, projekty były po roku 2014 prezentowane w dziesięciu wystawach. Anna Pohl jest również laureatką kilku nagród i wyróżnień. Trzykrotnie uhonorowana została Nagrodą indywidualną Rektora ASP w Katowicach (nagrody I, II i III stopnia), a także Nagrodą zespołową Rektora ASP I. stopnia. Współtworzony przez Habilitantkę projekt systemu informacji wizualnej w budynku ASP Katowice został dwukrotnie nagrodzony Nagrodą Zamku Cieszyn w konkursie Śląska Rzecz w roku 2016 i 2020. Powyższy projekt został również wyróżniony w międzynarodowym konkursie: IIID award-2023, International Institute for Information.

Oprócz wskazanych, jako aspirujących do osiągnięcia habilitacyjnego projektów, dr Anna Pohl zrealizowała także kilka innych. Były to m.in.

- projekt aranżacji wystawy „Dizajn jest dla Ciebie” – prezentującej prace studentów i absolwentów ASP w Katowicach podczas wydarzenia Arena Design 2015 w Poznaniu
- projekt aranżacji wystawy inauguracyjnej prezentującej projekty absolwentów ASP Katowice w nowym budynku ASP w Katowicach, 2015 r.
- projekt identyfikacji wizualnej marki Colibri Concept Store, 2015 r.
- projekt systemu identyfikacji wizualnej Województwa Śląskiego (praca zrealizowana w zespole: Roman Kaczmarczyk, Anna Kopaczewska, Anna Pohl)
- redizajn logo *Śląskie*. Pozytywna energia wraz z aktualizacją księgi identyfikacji wizualnej (współpraca z Anną Kopaczewską)
- projekt aranżacji wystawy „Dizajn jest dla Ciebie” podczas Dni Otwartych, ASP Katowice (współpraca z Agnieszką Nawrocką)
- projekt aranżacji wystawy końcoworocznej, ASP w Katowicach (współpraca z Bartłomiejem Nawrockim, Katarzyną Pełką-Burą) w 2018 r.
- projekt identyfikacji wizualnej dla Zagłębia Sportu (zleceniodawca Muzeum Schoena w Sosnowcu) (współpraca z Agnieszką Uchyłą i Ewelina Bidzińską)
- Projekt elementów identyfikacji ASP w Katowicach na Śląskim Festiwalu Nauki, 2021 r.

Wymienione powyżej projekty cechuje komunikacyjna przejrzystość oraz profesjonalizm realizacji. Większość realizacji powstała w zespołach, dlatego trudno jest recenzentowi oszacować konkretny wkład pani dr Anny Pohl w projektach, których nie realizowała samodzielnie.

W dokumentacji można obejrzeć również przykłady projektów zrealizowanych przed przyznaniem stopnia doktora. Ich jakość bez wątplenia potwierdza, że obecne osiągnięcia Habilitantki, które w znacznym zakresie dotyczą również nieco innych obszarów jej aktywności, nazwijmy je

okołoprojektowymi, mają swoje solidne podstawy, wywodzące się z rzetelnego projektowania oraz pełnego zrozumienia, czym jest dizajn.

Działalność organizacyjna

Dr Anna Pohl jest w znaczącym stopniu zaangażowana w działania o charakterze organizacyjnym. Większość z nich związana jest aktywnością na rzecz ASP w Katowicach, gdzie pełni następujące funkcje:

- kierowniczkę Katedry Projektowania Komunikacji Wizualnej, 2020 – obecnie
- członkini Rady Wydziału Projektowego, 2020 – obecnie
- członkini Senackiej Komisji ds. badań naukowych, 2020 – obecnie
- członkini Senackiej Komisji ds. struktury i jakości kształcenia, 2020 – obecnie
- członkini Zespołu ds. Estetyki Przestrzeni Miasta Katowice, 2022 – obecnie

Brała także i bierze udział w pracach szeregu komisji oraz zespołów uczelnianych i wydziałowych, była również zaangażowana w prace związane z pozyskiwaniem środków finansowych na ważne cele służące Akademii. Dr Anna Pohl wykazuje się także znaczącą aktywnością w zakresie organizacji wydarzeń, takich jak konferencje, sympozja naukowe, wystawy promujące studentów i absolwentów kierunku wzornictwo ASP w Katowicach, wystawy końcoworoczne, wystawy studentów ASP Katowice poza uczelnią. Najbardziej widocznym i spektakularnym świadectwem jej aktywności organizacyjnej wydaje się być wieloletnie zaangażowanie w organizację wydarzenia AGRAFA. Habilitantka współtworzyła to wydarzenie w czterech kolejnych edycjach w latach 2015, 2017, 2019 i 2022. Jej działalność obejmowała zarówno prace kuratorsko-organizacyjne jak i również opiekę nad kompleksową identyfikacją wizualną, która opracowywana była każdorazowo przez różnych autorów lub zespoły projektowe. W roku 2022 pełniła zaszczytną funkcję głównego kuratora tego wydarzenia.

Działalność dydaktyczna

Dr Anna Pohl związana zawodowo jest z Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach od roku 2003. Kolejne etapy jej uczelnianej kariery zostały już przedstawione przeze mnie wcześniej, a zatem przejdę od razu do podsumowania jej aktywności na polu dydaktyki. Z przedłożonej dokumentacji wyłania się oddana uczelni, silnie zaangażowana w działalność dydaktyczną osoba. Stosowane przez nią metody dydaktyczne wskazują na to, że Habilitantka kładzie wyraźny nacisk na aktywizowanie studentów zarówno wokół działań o charakterze badawczym jak i czysto projektowym. Opracowany przez nią program Pracowni wskazany w *Autoreferacie* jako jeden z projektów aspirujących do osiągnięcia habilitacyjnego jest tego wyraźnym świadectwem. Dr Anna Pohl zrealizowała ze studentami wiele ćwiczeń semestralnych, których istotą było właśnie współdziałanie tych dwóch obszarów: analityczno-badawczego oraz projektowego. Metody dydaktyczne stosowane przez dr Annę Pohl zakładają uzyskanie indywidualnego i grupowego rozwoju studenta, który oprócz umiejętności warsztatowych, zdobywa kompetencje analityczne, wsparte wiedzą i umiejętnościami komunikacyjnymi.

Habilitantka wykazuje znaczne zaangażowanie działalność wspierającą opracowywanie narzędzi edukacyjnych takich jak opracowywanie programów studiów, specjalności i kursów dla pedagogów, organizowanie warsztatów. Ważnymi osiągnięciami w tej materii było m.in.: współtworzenie programu studiów magisterskich oraz współpraca w organizacji szeregu konkursów i wystaw studenckich. Dr Anna Pohl może również poszczycić się wieloma sukcesami swoich podopiecznych, którzy brali udział w wielu konkursach, wystawach, gdzie zostali laureatami nagród i wyróżnień.

Dr Anna Pohl była promotorką 8 dyplomów na studiach stacjonarnych I stopnia w prowadzonej przez siebie w Pracowni Projektowania dla Tożsamości, a także recenzentką 22 dyplomów licencjackich oraz 4 dyplomów magisterskich.

Podsumowanie

Dr Anna Pohl od ponad dwudziestu lat związana jest zawodowo z Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach. Jednocześnie spełnia się ona jako profesjonalna projektantka, podchodząca do zadań, których się podejmuje w sposób niezwykle uporządkowany, racjonalizujący wszystkie aspekty i okoliczności które dotyczą realizowanego projektu. Taka postawa świadczy o wysokiej świadomości tego czym jest i czym powinno być projektowanie oraz jakimi narzędziami w realizacji projektu powinien posługiwać się odpowiedzialny projektant. „Odpowiedzialność” jest w przypadku pani dr Anny Pohl chyba słowem kluczowym, gdyż uosabia najważniejsze wartości jakie w swojej pracy zarówno dydaktycznej jak i projektowej uważa ona za szczególnie ważne. Wskazane przez nią osiągnięcia, dorobek naukowy oraz projektowy, udział w ważnych realizacjach z zakresu projektowania, a także artystyczne przekonania, stanowiące podstawę jej aktywności naukowej, projektowej i dydaktycznej świadczą bez wątpienia o tym, że dr Anna Pohl jest projektantką w pełnym tego słowa znaczeniu. Potwierdzają to liczne realizacje projektowe, których była autorką lub współautorką. Jej niekwestionowana pozycja w uczelni, o czym świadczą wielokrotnie przyznane jej nagrody Rektora oraz wykazane ponadprzeciętne zaangażowanie, zarówno w prace badawcze jak i działalność organizacyjną na rzecz uczelni, a także fakt że jej kompetencje doceniane przez zespoły projektowe realizujące najważniejsze opracowania identyfikacyjne i komunikacyjne w tak znaczącym ośrodku kulturalnym, naukowym i dydaktycznym, jakim są Katowice stanowią potwierdzenie, że w przypadku dr Anny Pohl mamy do czynienia z osobą wyjątkową, łączącą aktywność stricte projektową z działaniami o charakterze organizacyjnym oraz koordynującą złożone zadania projektowe. Jej szczególnym osiągnięciem jest wyraźne zaakcentowanie szczególnej zasadności działań o charakterze partycypacyjnym, angażującym oraz integrującym wielorakie grupy interesów wokół ważnych projektów, formułujących na nowo tożsamość miejsc, których dotyczą.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z *Autoreferatem* oraz dziełem habilitacyjnym stwierdzam, że wskazane przez Panią dr Annę Pohl trzy osiągnięcia aspirujące do spełnienia warunków osiągnięcia habilitacyjnego: *System informacji wizualnej dla budynków ASP w Katowicach; Designing for identity – projekt badawczo-wdrożeniowy z obszaru projektowania przestrzeni publicznej z elementami placów zabaw* oraz *Koncepcja programu kształcenia Pracowni Projektowania dla Tożsamości* spełniają wymagania z art. 219 ust. 1 pkt 2, Ustawy z dn. 20.07.2018 roku (z późn. zm.) – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki. W dokumentacji Habilitantka wykazała informacje o znacznym dorobku naukowym, projektowym i dydaktycznym. Aktywność twórcza, dydaktyczna oraz organizacyjna dr Anny Pohl, jej uczestnictwo w ważnych zespołach badawczych, współudział w powstaniu licznych projektów dotyczących tożsamości miejsc potwierdzają znaczącą wartość udokumentowanych osiągnięć. Po dokładnej analizie dostarczonej dokumentacji, dotyczącej działalności projektowej, naukowej oraz dydaktycznej dr Anny Pohl stwierdzam, że Habilitantka wykazała się w okresie od uzyskania stopnia doktora ponadprzeciętną aktywnością naukowo-badawczą oraz twórczą, mającą wpływ na promowanie sztuk projektowych i tworzenie nowych, efektywnych programów nauczania dla wyższej uczelni artystycznej, co wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

